

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakértői véleménye

Számítógépi programalkotás jogi védelme

Ügyszám: SzJSzT - 23/11.

A Megbízó által feltett kérdések:

A cég II-III. pontban bemutatott tevékenységének eredményeként elkészült szoftver, illetve a III. pontban leírt egyes részfolyamatok során létrejött dokumentumok, programok (különösen a tesztelési programok) a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény alkalmazásában a szerzői jog által védett szerzői műnek minősülnek?

Az eljáró tanács szakértői véleménye:

Az eljáró tanács az alábbiakat kívánja előrebocsátani.

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet (a továbbiakban: „Rendelet”) 8.§ (1) bekezdése szerint „*a Szakértő Testület nevében az eljáró tanács a feltett kérdések és a benyújtott iratok alapján alakítja ki a szakértői véleményt, a tények megállapítására nem végez külön bizonyítást (...)*”. Az eljáró tanács szakvéleménye meghozatalakor ezért kizárólag a megkeresés és a megkereső fél által rendelkezésre bocsátott adatok alapján hozta meg szakvéleményét.

A megkereső – a megkeresés szerint – keretrendszer felhasználásával java nyelven létrehozott egy számítógépes programot, amelyet bár jelenleg egy specifikus területre értékesít, de – a megkeresés szerint – potenciálisan széleskörű területen alkalmazható lenne az.

A megkereső munkája – a megkeresés szerint – az alábbi rész-elemekre bontható

1. megrendelés felvétele, amely a fejlesztést megrendelő személy / vállalkozás alapvető igényeit rögzíti;
2. követelmény dokumentáció elkészítése, amely a feladat műszakilag pontos megfogalmazását takarja;
3. specifikáció elkészítése, amely a fejlesztés részletes megtervezését takarja;
4. fejlesztés, amely során a terveket alkalmazzák a gyakorlatban;
5. tesztek elvégzése teszt-keretrendszerek felhasználásával és a teszt-eredmények dokumentálása.

Annak érdekében, hogy a megkeresésre az eljáró tanács kimerítő választ tudjon adni, a fenti elemek mindegyikét elkülönítetten szükséges megvizsgálni. Az eljáró tanács e körben megjegyzi, hogy mivel a megkeresés nem egy konkrét fejlesztésre, hanem fejlesztések sorozatára általában vonatkozik, ezért az eljáró tanács csak azt vizsgálhatta, hogy a megkeresésben megjelölt módszertan *elméletileg* eredményezhette-e a szerzői jogi védelmet, vagy sem.

Ad 1. Megrendelés felvétele

A megrendelés felvétele kapcsán az eljáró tanács megítélése során nem merül fel olyan alkotó tevékenység, amely megalapozná a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (Sztj.) szerinti védelmet.

Ad 2. Követelmény dokumentáció elkészítése

Az Sztj.1.§ (2) bekezdés c) pontja szerint a számítógépi programalkotás és a hozzá tartozó dokumentáció (együttesen: szoftver) a szerzői jog által védett szerzői műnek minősül. Az Sztj. hivatkozott rendelkezése általában említi a szoftver dokumentációját, így nem zárható ki az sem, hogy az előzetes követelményeket meghatározó dokumentum is szerzői jogi védelemben részesüljön.

A dokumentáció védelmének feltétele ugyanakkor megegyezik a szerzői jogi védelem Sztj. 1.§-ának (3) bekezdése szerinti általános feltételével, vagyis a műnek a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jelleggel kell bírnia. Az eljáró tanács megítélése szerint az említett típusú dokumentum – noha nem vitathatóan igényel szellemi munkát – jellemzően csupán az elvégzendő feladatok egyszerű, funkcionális felsorolását tartalmazza, amely így jellemzően nem éri el a szerzői jogi oltalomhoz szükséges kreativitás szintjét. A megkeresésben szereplő 3. ábra alapján az eljáró tanács azt valószínűsíti, hogy a „követelmény dokumentáció” a konkrét esetben is az elvégzendő feladatok pusztá listáját tartalmazza csupán, ezért az nem áll szerzői jogi védelem alatt.

Ad 3. Specifikáció elkészítése

Egy átlagos fejlesztési folyamatban a specifikáció célja, hogy az elvárt követelmények konkrét gyakorlati megvalósításának módját meghatározza. Mivel az egyes követelményeket általában több különböző programozási eljárással, megoldással is meg lehet valósítani, ezért a specifikáció feladata az is, hogy lehetőségek közül – egyebek között a projekt célja, a rendelkezésre álló hardver-rendszer, a fejlesztésben résztvevő kollégák képességei és szaktudása... stb. ismeretében – kiválassza a konkrét esetben megvalósítandó műszaki megoldást.

Nincs egységes gyakorlat abban, hogy a specifikáció milyen mélységben determinálja a fejlesztési munkát. A fejlesztést végző vállalkozás fejlesztési módszertana, belső szabályai, az alkalmazott technológia, a fejlesztést végző kollektíva mérete és más paraméterek függvényében a **specifikáció tartalmazhat csupán általánosabb megállapításokat, de akár konkrét kódsorokat, függvényeket is rögzíthet. A szerzői jogi oltalom ez utóbbi jellegű dokumentációt kétség kívül megilleti, de az eljáró tanács épp a tapasztalt sokszínűség miatt általános jellegű megállapítást nem tehet a kérdésben.**

Ad 4. Fejlesztés

A megkeresés szerint a szoftver egy keretrendszer felhasználásával került kifejlesztésre. A keretrendszer azzal az előnnyel jár, hogy a szoftverfejlesztés egyes rutinfadataira (például ablakkezelés) széleskörűen testreszabható, ebből adódóan önmagukban „konyhakésznek” nem tekinthető megoldásokat tartalmaz, mely elemek a szoftverfejlesztés folyamatát felgyorsíthatják. A keretrendszer alkalmazása azonban önmagában sem általában, sem pedig jelen esetben konkrétan nem eredményezi az alkotási folyamat olyan mértékű beszűkítését, amely már kizárná a szerzői jogi oltalmat. Ennek elsődleges oka, hogy a keretrendszerek – épp annak érdekében, hogy egyedi megoldásokat is képesek legyenek kiszolgálni – a

megvalósítandó funkciókat számos különböző módon engedik megvalósítani, amelyek közül a fejlesztésben részt vevők az egyedi projekt sajátosságai alapján választják ki azt, amelyek aktuális céljaiknak leginkább megfelelnek.

Az eljáró tanács pusztán a megkeresés alapján – a szoftver ismerete hiányában – bizonyossággal nem állapíthatja meg, de a kapott információk alapján valószínűsíti, hogy a megkeresés szerinti alapszoftver szerzői jogi oltalom alatt áll.

A szerzői jogi oltalom vizsgálata során az alapszoftvertől elkülönítetten kell azonban vizsgálni a továbbfejlesztés során elkészülő módosítások, bővítéseket, azok ugyanis önálló szerzői jogi oltalomra csak akkor válnak jogosulttá, ha önmagukban is teljesítik a szerzői jogi védelem feltételeit. Míg az alapszoftver egyszerűbb módosításai ilyen önálló védelmet nem eredményeznek, addig például egy önálló modul elkészítése önálló oltalmat is eredményezhet. Mivel a megkereséshez sem az alapszoftvert, sem pedig annak későbbi módosításait nem csatolták, az eljáró tanács nem foglalhat állást abban a tekintetben, hogy az alapszoftver átadását követően felmerült igények kielégítése során önálló védelemre jogosító elemek létrejöhetnek-e.

Ad 5. Tesztelés és a teszt dokumentálása

A fejlesztési folyamat kiemelkedően fontos része az eredmény tesztelése, ez alapján lehet ugyanis megállapítani, hogy a termék megfelel-e a megrendelői követelményeknek, illetve a specifikációban rögzítetteknek. Az egyes szoftverek tesztelése komoly szakmai felkészültséget igényel, a hibák feltárásához nem csupán a szoftvert (kódot) kell mélyrehatóan ismerni, hanem olyan tárgyi háttérismeretekkel is rendelkezni kell, amely alapján a szoftver futása során elért eredmények helyessége ellenőrizhető.

A megkeresés szerint a szoftvert (ideértve annak módosításait is) a fejlesztést követően két ún. teszt-keretrendszerben tesztelték. A teszt-keretrendszerek elsődleges előnye, hogy segítségükkel nagy esetszámú tesztet lehet emberi beavatkozás nélkül lefuttatni, a tesztek eredményét pedig formalizált jegyzőkönyvekben lehet rögzíteni.

A megkeresésben megjelölt két teszt-keretrendszer lehetővé teszi, hogy a szoftver működését nagy esetszámmal vizsgálja maga a fejlesztő, vagy esetleg a megrendelő megbízásából más személy. A tesztek lefuttatásához jellemzően elegendő a teszt-esetek és az elvárt eredmények megadása, illetve a keretrendszer megfelelő paraméterezése. Ez a tevékenység nagyfokú informatikai felkészültséget igényel, de önálló szerzői jogi védelmet élvező eredményt rendszerint nem hoz, mivel a keretrendszerek – a munka felgyorsítása érdekében és építve a keretrendszerbe programozott eljárásokra – olyan mértékben szűkítik az alkotói szabadságot, amely az esetek túlnyomó többségében kizárja a szerzői jogi védelemhez szükséges egyedi megoldások létrejöttét.

Az eljáró tanács meg kívánja említeni, hogy említett teszt-keretrendszerek lehetővé teszik azt is, hogy a **teszteket a keretrendszerhez** megírt önálló programok segítségével futtassák le. Ezek a programok – ha egyébként teljesítik a védelem általános feltételeit – önálló, a keretrendszer oltalmától független védelmet élvezhetnek akkor is, ha a teszteléshez megírt program kizárólag a keretrendszerhez csatolva képes bizonyos lefutni.

A megkeresés abban a tekintetben nem szolgál elégséges információval, hogy konkrét esetben a teszteléshez készült-e önálló program, illetve, ha igen, akkor az jogosult-e önálló védelemre.

A teszt-keretrendszerek másik nagy előnye, hogy riportolási szolgáltatásaival képes felgyorsítani a dokumentációt. A programok segítségével előállított, automatikusan elkészülő dokumentációk (jegyzőkönyvek) előre meghatározott értékeket (pl. teszt futtatási ideje, tesztelt elem neve, szoftveres környezet, bemeneti értékek, kimeneti értékek, elvárt eredmények, tesztek eredménye) tartalmaznak, amely értékeket standard módon rendeznek el. Míg a szoftver önmagában is funkcionális műnek tekinthető, a funkcionalitás különösen igaz a teszt-jegyzőkönyvekre, amelyek esetében az eredmények informatikai elemzésére van elsősorban szükség és nem az eredmények egyedi megfogalmazására. A fentiekből következően a programok által automatikusan előállított dokumentációk nem tekinthetők egyedinek, így azok önálló szerzői jogi védelemre nem jogosultak.

Annak természetesen nincsen akadálya, hogy a teszt-keretrendszerben futtatott tesztesetek eredményei alapján a tester önálló dokumentumot készítsen. Egy ilyen dokumentumban a tester nem csak az eredményeket rögzítheti, hanem elemezheti is azokat, javaslatokat tehet a feltárt hibák orvoslására. Ha ezzel a munkamódszerrel készül a teszt dokumentációja, úgy a dokumentum készítőjének alkotói szabadságát külső szoftverek nem korlátozzák abban, hogy önálló szerzői jogi védelmet élvező – egyedi, eredeti jelleggel bíró – dokumentumot készítsen. Ez a munkamódszer azonban olyan mértékben lassítja a tesztelést, és ezáltal a fejlesztés lezárását, hogy csak a legkritább esetben – általában valami különös igény miatt – választják a fejlesztők ezt a megoldást.

Az eljáró tanácsa a megkeresés 6. ábrájából kiindulva arra következtet, hogy a megkereső a megjelölt teszt-keretrendszer automatikus dokumentáció-készítő funkciójával készítette el a tesztek dokumentációit, amelyek – a fent említett okok miatt – önálló szerzői jogi oltalmat valószínűsíthetően nem élveznek.

Budapest, 2012. február 22.

dr. Novák Tamás
a tanács elnöke

dr. Békés Gergely
a tanács előadó tagja

Mamuzsics Gábor
a tanács szavazó tagja